

ANNA CZECH

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

MIEJSCE POLSKI W POLITYCE ENERGETYCZNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

Realizowane i projektowane projekty gazociągów, ropociągów oraz zawierane umowy międzynarodowe są nieodzownym elementem wpływu na stabilność i bezpieczeństwo dostaw surowców do kraju, który nie posiada własnych lub wystarczającej ilości zasobów energetycznych. Relacje Polski z innymi państwami, będącymi głównymi dostawcami surowców energetycznych, a także podejmowanie projektów infrastrukturalnych są zatem ważnymi aspektami zwiększania bezpieczeństwa energetycznego kraju. Nie należy jednak zapominać, że Polska funkcjonuje w ramach Unii Europejskiej, która z jednej strony solidarnie pomaga zapewnić owe bezpieczeństwo, a z drugiej wymaga dostosowań do określonych przepisów prawnych i kierunków działań politycznych, co może mieć negatywny efekt w tym kontekście.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo energetyczne, Polska, Unia Europejska, polityka energetyczna

Wprowadzenie

Nieustanny wzrost zapotrzebowania na surowce energetyczne wymusza nie tylko rozwój nowych źródeł energii, ale również podejmowanie działań na rzecz współpracy energetycznej w celu zapewnienia ciągłości dostaw surowców. Dobre relacje Unii Europejskiej z państwami eksportującymi surowce, państwami tranzytowymi oraz największymi konsumentami są gwarancją zapewnienia stabilnej

sytuacji na rynku energetycznym. Jednak nie zawsze nawiązywana współpraca Unii ma takie samo znaczenie dla wszystkich państw członkowskich. Realizacja niektórych projektów, takich jak na przykład Nord Stream, jest wyzwaniem dla państw Europy Środkowo-Wschodniej. Ich głównym problemem wydaje się być gwarancja ciągłości dostaw gazu ziemnego, gdyż państwa te są uzależnione od jednego dostawcy – Rosji.

W tych uwarunkowaniach warto zastanowić się nad sytuacją Polski w aspekcie zagranicznej polityki energetycznej Unii. Polska nie jest bowiem samowystarczalna energetycznie, biorąc pod uwagę takie surowce, jak gaz ziemny i ropa naftowa. Co więcej, nie jest w stanie szybko zwiększyć swojej niezależności energetycznej przez budowę elektrowni jądrowych i szerokie wykorzystywanie źródeł odnawialnych. Działania takie są bowiem bardzo kosztochłonne i czasochłonne.

Pojawia się zatem pytanie: jak w dobie obecnych wyzwań związanych z globalizacją i internalizacją gospodarek Polska ma zapewnić sobie stabilność energetyczną? Jaki wpływ na jej bezpieczeństwo energetyczne mają realizowane projekty energetyczne Unii Europejskiej? Kluczowe dla odpowiedzi na te pytania jest spojrzenie na kierunki zwiększania bezpieczeństwa energetycznego Polski w ramach Unii Europejskiej. Pokazanie możliwości dywersyfikacji stosowanych surowców energetycznych oraz źródeł ich dostaw, wskazuje na miejsce jakie zajmuje Polska w polityce energetycznej Unii Europejskiej. Ze względu na obszerność omawianego zagadnienia, niniejszy artykuł nie pretenduje do całościowego ujęcia problemu i stanowi podstawę do dalszych badań w tym zakresie.

1. Projekty energetyczne Unii Europejskiej – szansa czy zagrożenie dla Polski?

Jednym z najbardziej zaawansowanych projektów przesyłu gazu ziemnego z Rosji do Europy jest gazociąg Nord Stream (ang. North European Gas Pipeline, zwany również gazociągiem północnoeuropejskim lub bałtyckim). Jego realizację rozpoczęto w 2005 roku; pierwsza nitka została ukończona w maju 2011 roku, a druga w kwietniu 2012 roku. Gazociąg ten został uznany przez Radę Unii Europejskiej i Parlament Europejski za „projekt leżący w interesie Europy”, gdyż ma gwarantować bezpieczeństwo dostaw surowców¹.

¹ Gazociąg. www.nord-stream.com/pl/gazociag/ (12.03.2013).

Gazociąg Nord Stream z jednej strony był wspierany przez część państw członkowskich UE², a z drugiej był kwestionowany przez kraje Europy Środkowej, gdyż negatywnie wpływa na stan ich bezpieczeństwa energetycznego. W trakcie podjętej realizacji projektu sporna okazała się jego trasa, do której zastrzeżenia zarówno o charakterze politycznym, jak i ekonomicznym miały kraje bałtyckie. Z tego powodu zostały ominięte strefy ekonomiczne państw niechętnych projektowi³. Gazociąg ten, omijając terytorium lądowe Polski, powoduje utratę jej znaczenia jako kraju tranzytowego między Rosją a Europą Zachodnią. Umożliwia to zastosowanie przez Rosję szantażu energetycznego wobec Polski bez konsekwencji dla państw Europy Zachodniej.

Oprócz Polski przeciwnie jego budowie były również państwa bałtyckie, uważając, że narusza ona zasadę równego bezpieczeństwa wszystkich państw w wyniku możliwości ograniczenia do nich dostaw bez konsekwencji dla innych państw Unii. Co więcej, realizacja projektu drogą morską znacznie przekraczała koszt rozwiązania alternatywnego, czyli drogą lądową, co mogło wskazywać na polityczne motywy podejmowania tej inwestycji przez Rosję⁴. Gazociąg Północny jest niekorzystny dla Polski i krajów bałtyckich nie tylko ze względów politycznych (np. szantażu energetycznego), ale i ekonomicznych, czyli utraty statusu krajów tranzytowych i korzyści finansowych wynikających z opłat. Obecnie Polska staje przed jednym z najtrudniejszych zadań w ostatnich latach, jakim

² Gazociąg Północny miał poparcie UE przez umieszczenie go w dokumentach związanych z transeuropejskimi sieciami energetycznymi, zyskując status projektu Transeuropean Network (TEN). Od 2002 r. traktowany jest przez UE jako priorytetowy. Zob. szerzej M. Lasoń, *Polska wobec wyzwań bezpieczeństwa energetycznego*, w: *Międzynarodowe bezpieczeństwo energetyczne w XXI wieku*, red. E. Cziomera, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2008, s. 254–255 i n.

³ Nord Stream przebiega przez strefy ekonomiczne Rosji, Finlandii, Szwecji, Danii oraz Niemiec, a omija strefę ekonomiczną Polski i krajów bałtyckich. Por. M. Sudowikow, *Większe bezpieczeństwo dla Rosji czy zwiększenie możliwości jej wpływu na gospodarkę UE? Gazociąg Północny*, „Energia Gigawat” 2007, nr 1, s. 1 i n.

⁴ Ważnym problemem w handlu surowcami energetycznymi jest również korupcja rozwijająca się na styku polityki i biznesu, która jest niezwykle trudna do wykrycia. Za przykład może posłużyć sprawa Gazociągu Północnego, w którym były kanclerz Niemiec Gerhard Schröder został zatrudniony jako przewodniczący spółki stawiającej gazociąg. Podjął on również decyzję o budowie tego połączenia. Funkcję jego zastępcy pełni Mattias Warning, były szef Dresdner Bank w Rosji. Zachodzi zatem obawa, że działania tej spółki mogą być podejmowane w interesie określonych państw, a nie Unii jako całości. Por. K. Kaczmarski, *Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010, s. 59.

jest utrzymanie dobrych relacji z Rosją i Niemcami oraz walka o swoją pozycję na rynku gazowym w Europie⁵.

Rosja jest aktualnie głównym dostawcą gazu ziemnego w Europie. Gaz z innych regionów, czyli Norwegii, Algierii, Wielkiej Brytanii, Dani czy Libii, jest droższy od rosyjskiego, jednak budowa kolejnych gazociągów może wpłynąć na osłabienie pozycji Rosji⁶. Leży to też w interesie Polski.

Kolejny projekt budowy gazociągu, który wydaje się korzystny dla całej UE, w tym także dla Polski, to gazociąg Nabucco⁷. Ma on być wybudowany przez konsorcjum pięciu firm pochodzących z Austrii, Węgier, Turcji, Bułgarii i Rumunii, które w 2004 roku powołały spółkę Nabucco Gas Pipeline. Rozpoczęcie budowy planowane jest na 2013 rok, a jej zakończenie na 2017 rok. Dostawa gazu ziemnego do krajów europejskich nastąpiłaby z obszaru Morza Kaspijskiego i Iranu. Polska, aby zwiększyć swoje bezpieczeństwo energetyczne, musiałaby jednak ponieść koszt budowy odcinka gazociągu z Austrii przez Czechy i Niemcy. Realizacja tego projektu pozwoliłaby na otwarcie nowej drogi przepływu gazu do północnej części Unii, zwiększając tym samym bezpieczeństwo energetyczne krajów partycypujących w projekcie, które w znacznej mierze są obecnie uzależnione od dostaw gazu z Rosji⁸. Ramy prawne gazociągu Nabucco zostały wytyczone w podpisanym 8 czerwca 2011 roku w Kayseri (Turcja) porozumieniu o wsparciu⁹ między Nabucco Gas Pipeline International GmbH a ministrami pięciu krajów (Austrii, Bułgarii, Węgier, Rumunii i Turcji), odpowiedzialnych za tranzyt. W porozumieniu określono ramy prawne prawa energetycznego dla inwestycji na terenie Turcji i UE, które ma chronić inwestorów przed ryzykiem wprowadzenia w przyszłości niekorzystnych zmian prawnych¹⁰. Gazociąg Nabucco ma

⁵ *Dzięki prawu unijnemu Polska jest w stanie kontrolować, ile gazu Rosjanie faktycznie przesyłają Niemcom*, http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/506843,rurociag_polnocny_polska_jest_w_stanie_kontrolowac_ile_gazu_rosjanie_faktycznie_przesylaja_niemcom.html (12.03.2013).

⁶ M. Sudowikow, *op.cit.*, s. 7.

⁷ Nabucco jest jednym z głównych projektów gazociągu w Korytarzu Południowym, który ma łączyć Azję z Europą. Połączy najbogatsze regiony gazu – region Morza Kaspijskiego, Bliskiego Wschodu i Egiptu – z rynkami europejskimi. Zob. *The Nabucco Pipeline Project*, www.nabucco-pipeline.com/portal/page/portal/en (12.03.2013).

⁸ M. Lasoń, *op.cit.*, s. 259–260.

⁹ R. Mistschek, *Nabucco Gas Pipeline The European-Turkish Project of Choice*, Kayseri 2011, www.nabucco-pipeline.com/userfiles/file/presentation_PSA%20signing.pdf (12.03.2013).

¹⁰ *Nabucco Legal Framework Finalised – Project Support Agreement Signed by Each Transit Country*, www.nabucco-pipeline.com/portal/page/portal/en/press/NewsText?p_item_id=A5318212A968D230E040A8C00201269B (12.03.2013).

dostarczać 31 mld m³ gazu rocznie, zmniejszając tym samym zależność UE od Gazpromu.

Rosja stara się przeciwdziałać temu projektowi, promując alternatywny gazociąg South Stream, który przez Morze Czarne byłby połączony z Blue Stream Pipeline, tak aby doprowadzić gaz od południowej strony krajów UE. Pieczę nad realizacją projektu ma objąć rosyjsko-włoska spółka powołana w 2007 roku. Na uwagę zasługuje fakt, że budowa tego gazociągu wraz z realizacją Gazociągu Północnego oznaczałoby długoletnie uzależnienie UE od rosyjskich dostawców surowca¹¹. Gazociąg South Stream ma przebiegać z Rosji przez Morze Czarne do Bułgarii, a następnie drogami lądowymi przez Grecję do Włoch oraz przez Serbię do Węgier, Słowenii i Austrii. Tym sposobem Rosji udało się ominąć Ukrainę. Głównym celem tej inwestycji jest dywersyfikacja tras dostaw rosyjskiego gazu do europejskich konsumentów, a także konkurowanie z gazociągami, które omijają Rosję¹². Gazprom zawarł umowy międzynarodowe dotyczące realizacji projektu z państwami, przez których terytorium ma przebiegać gazociąg¹³. Rozpoczęcie budowy gazociągu zaplanowane było na grudzień 2012 roku, a pełne ukończenie na 2018 rok. Komisarz UE do spraw energii G. Oettinger określił budowę tego gazociągu jako sprzeczną z interesami Unii Europejskiej, gdyż projekt ten nie dopuszcza do powstania projektu Korytarza Południowego, czyli dostaw gazu do Europy z ominięciem Rosji¹⁴.

Szansą dla Polski jest budowa terminala skroplonego gazu ziemnego (LNG), który pozwoliłby na dywersyfikację dostaw gazu ziemnego przez sprowadzanie go drogą morską. W tym celu PGNiG podjęło w 2005 roku działania na rzecz budowy takiego terminalu. Podano dwie lokalizacje przedsięwzięcia: rejon Zatoki Gdańskiej oraz Zatokę Pomorską, określono zapotrzebowanie na gaz, a także przeprowadzono analizy techniczne, finansowe i organizacyjne¹⁵. W roku 2006 PGNiG ogłosiło, że terminal gazowy powstanie do 2011 roku w Świnoujściu,

¹¹ Szerzej zob. A. Łakoma, *Gazprom blokuje budowę gazociągu Nabucco*, <http://7dni.wordpress.com/2006/10/17/gazprom-blokuje-budowe-gazociagu-nabucco/> (12.03.2013).

¹² Por. *What is South Stream? Europe's Energy Security*, <http://south-stream.info/index.php?id=2&L=1> (12.03.2013).

¹³ *South Stream*, Gazprom, www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/south-stream/ (12.03.2013).

¹⁴ Zob. *Günther Oettinger EU Commissioner for Energy Speech of Commissioner Oettinger at the South Stream Event Speech of Commissioner Oettinger at the South Stream Event Brussels*, 25 May 2011, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/382&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (12.03.2013).

¹⁵ M. Lasoń, *op.cit.*, s. 262.

jednak termin ten nie został dotrzymany¹⁶. W roku 2008 powołano spółkę Polskie LNG, zależną od PGNiG, która podpisała umowę z kanadyjską firmą inżynierską SNC Lavalin. Koszt całości inwestycji został oszacowany na około 450 mln euro. W roku 2009 podpisano kontrakt na dostawy gazu ziemnego z katarskim koncernem Qatargas; do Świnoujścia między 2014 a 2024 rokiem będzie dostarczane 1 mln t skroplonego gazu ziemnego rocznie. W tym samym roku uzyskano pozwolenie na budowę terminalu, a w 2010 roku wyłoniono wykonawcę projektu – międzynarodowe konsorcjum SAIPEM-TECHINT-PBG. Ponadto Unia Europejska zakwalifikowała polski terminal LNG do „Europejskiego programu energetycznego na rzecz naprawy gospodarczej”, dzięki któremu projekt ten otrzymał dofinansowanie. Uruchomienie terminala LNG zostało zaplanowane na 2014 rok¹⁷.

Ponieważ na świecie jest wielu producentów skroplonego gazu, pozwala to uniknąć uzależnienia od jednego dostawcy. Takie państwa, jak Włochy, Hiszpania, Francja, Wielka Brytania oraz Polska, podejmują działania w celu dywersyfikacji źródeł gazu przez budowę gazoportów do odbioru LNG¹⁸. Niemniej jednak warto mieć na uwadze, że również Rosja stara się podjąć działania, które mają zdominować ten rynek obrotu gazem. Federacja Rosyjska przygotowała konkurencyjny projekt budowy dużego portu gazowego, którą zamierza rozpocząć w 2015 roku¹⁹.

Budowa terminalu odbioru gazu skroplonego w Świnoujściu to jedna z najważniejszych inwestycji w Polsce, która ma znaczenie strategiczne, wzmacnia bowiem bezpieczeństwo energetyczne oraz poprawia warunki importu gazu. Uruchomienie tego portu pozwoli na realną dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do Polski, a także poprawi jej pozycję negocjacyjną wobec dotychczasowego rosyjskiego dostawcy. Również gaz łupkowy może być wielką szansą na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego nie tylko Polski, ale również całej Unii. Jego złoża znajdują się również w środkowej części północnej Bułgarii²⁰. Kwestią budzącą

¹⁶ J. Szymczyk, *Czy dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego do Polski przy użyciu LNG przegrą z polityką?* „Rynek Energii” 2006, nr 3, s. 23.

¹⁷ A. Matkowski, M. Sienkiewicz, *Polski terminal gazu skroplonego (LNG) – geneza i ewolucja projektu*, „Gaz, Woda i Technika Sanitarna”, wrzesień 2011, s. 309. Tekst dostępny na stronie: http://gazoprojekt.pl/p/terminal_lng_geneza_i_ewolucja.pdf (12.03.2013).

¹⁸ M. Kaczmarek, *op.cit.*, s. 113.

¹⁹ M. Lasoń, *op.cit.*, s. 262.

²⁰ *Bułgaria dostanie 300 razy więcej niż Polska za koncesje na wydobycie gazu łupkowego*, <http://energia.org.pl/news.php?extend.560> (12.03.2013).

wątpliwości jest natomiast przede wszystkim to, w jaki sposób gaz łupkowy będzie wydobywany w Polsce, aby nie szkodził środowisku i społeczeństwu²¹. Polska nie ma stosownych technologii, które umożliwiałyby eksploatację posiadanych złóż, a co więcej, nie ma też odpowiedniego zaplecza finansowego²², aby kupić technologie dostępne w Stanach Zjednoczonych²³. Skazana jest zatem na inwestorów z innych państw. Ponadto do rozwoju sektora gazu łupkowego niezbędna jest odpowiednia infrastruktura lokalna i połączenia międzysystemowe, jeśli gaz ma być eksportowany. To właśnie dostęp do infrastruktury będzie decydował o opłacalności wydobycia gazu łupkowego na określonym terenie. Perspektywy rozwoju sektora gazu łupkowego w Polsce i w Europie zależą od rozwoju sytuacji na rynkach międzynarodowych, czyli od zgłaszanego popytu na gaz, wielkości kosztów wydobycia, wysokości cen, prowadzonej polityki klimatycznej, a także od podejmowania lokalnych wyzwań natury społecznej.

Wpływ na rozwój sektora gazu łupkowego ma także otoczenie międzynarodowe Polski. Na przykład w 2011 roku Francja zgłosiła moratorium na wydobywanie gazu łupkowego, a na początku 2012 roku tymczasowe moratorium na poszukiwanie i wydobywanie gazu z łupków wprowadziła Bułgaria²⁴. Ponadto Francja promuje podobne stanowisko na forum Unii, co niekorzystnie wpływa na sytuację w Polsce²⁵. Z takiej decyzji zadowolona jest Rosja, gdyż nie chce stracić pozycji jednego z głównych dostawców gazu w Unii, a w przypadku rozwoju wydobycia gazu łupkowego rosyjski Gazprom musiałby konkurować z nowymi dostawcami gazu w Europie²⁶. Trudności natury politycznej oraz słaby rozwój

²¹ S. Sowula, *Jak prowadzić poszukiwania gazu w zgodzie z mieszkańcami*, „Gazeta Wyborcza” z 31.10–1.11.2011, s. 22–23.

²² Koszt jednego odwiertu wynosi około 40–50 mln zł. W Polsce takich odwiertów powinno być kilkanaście tysięcy. Por. *Gaz łupkowy może być tańszy niż rosyjski*, Energia, <http://energia.org.pl/news.php?extend.557> (12.03.2013); *Unia nie zdoła zakazać szukania gazu łupkowego*, „Rzeczpospolita: Ekonomia & Rynek” z 28–29.05.2011, s. B1.

²³ W Stanach Zjednoczonych 23% gazu pochodzi z łupków, podobnie w Kanadzie. Zob. *Gaz łupkowy może być tańszy...*

²⁴ *Bułgarzy wprowadzają moratorium na poszukiwanie i wydobycie gazu łupkowego*, <http://ebe.org.pl/aktualnosci/europa/bulgarzy-wprowadzaja-moratorium-na-poszukiwanie-i-wydobycie-gazu-lupkowego.html> (12.03.2013).

²⁵ Por. *Gaz łupkowy – szanse i wyzwania dla Polski i Unii Europejskiej w świetle doświadczeń amerykańskich i rozwoju międzynarodowego rynku gazu*, red. E. Wyciszewicz, PISM, Warszawa, marzec 2011, s. 21–23, 28; *Unia nie zdoła zakazać szukania gazu łupkowego...*, s. B1.

²⁶ Zob. więcej *Gaz ze szczytą ekologii*, „Rzeczpospolita: Plus Minus” z 7–8.05.2011, s. P2–P3; *Nie jesteśmy pożytecznymi idiotami Gazpromu*, „Rzeczpospolita: Plus Minus” z 28–29.05.2011, s. P4–P5.

infrastruktury w Polsce są więc istotnymi przeszkodami w rozwoju tego sektora w kraju.

Również pod względem zasobów ropy naftowej Polska nie jest samowystarczalna, dlatego tak ważna jest dywersyfikacja dostaw źródeł tego surowca. Już w latach 90. ubiegłego wieku pojawił się pomysł budowy ropociągu, który doprowadziłby ropę z basenu Morza Kaspijskiego do Europy, omijając Rosję. Ropociąg ten miał bieć znad Morza Czarnego przez Ukrainę do Polski i dalej na zachód. Rurociąg Odessa–Brody–Płock stał się tym samym bardzo ważnym projektem dla Polski. Został on zresztą uznany przez UE za priorytetowy dla interesów Wspólnoty²⁷. Deklaracja o wsparciu korytarza transportowego EAOTC (ang. Euroasian Oil Transportation Corridor) została podpisana w 2003 roku przez Ukrainę, Polskę i UE. Projekt ropociągu został przedstawiony w 2006 roku, jednak główną przyczyną, dla której nie podjęto realizacji, był brak inwestora. W roku 2008 do powołanej przez Polskę i Ukrainę spółki Sarmatia przyłączyły się firmy z Azerbejdżanu, Gruzji i Litwy. W następnym roku został przygotowany projekt przez firmę Granherne Limited, który do tej pory nie doczekał się urzeczywistnienia na odcinku ukraińsko-polskim²⁸.

Realizacja tego projektu to kolejna szansa pozyskania ropy naftowej z regionu Morza Kaspijskiego, jednak aby tak się stało, potrzebna jest współpraca takich państw, jak Polska, Ukraina, Gruzja, Azerbejdżan i Kazachstan. Zgoda państw regionu Morza Kaspijskiego jest kluczem do transportu kazachskiej ropy naftowej do terminalu w Gruzji, potem na Ukrainę, a następnie ropociągiem Odessa–Brody²⁹ przedłużonym do Gdańska³⁰. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na zwiększenie dywersyfikacji dostaw surowca do Polski ze względu na brak udziału w projekcie Rosji. Niestety, dotychczas nie udało się nakłonić Kazachstanu do zapewnienia dostaw ropy naftowej, ponieważ opowiada się on za rosyjskim uczestnictwem w projekcie. Tym samym ropa płynąca ropociągiem Odessa–Brody–Płock–Gdańsk może na razie pochodzić jedynie ze źródeł azerbejdżańskich. Co więcej,

²⁷ Zob. szerzej: M. Lasoń, *op.cit.*, s. 267–270.

²⁸ *Rurociąg Odessa–Brody–Płock powstanie, jeśli będziemy mieć pewność dostaw*, <http://ebe.org.pl/aktualnosci/polska/moskalewicz-rurociag-odessa-brody-plock-powstanie-jesli-bedziemy-miec-pewnosc-dostaw.html> (12.03.2013).

²⁹ W 2001 r. został zbudowany odcinek po stronie ukraińskiej – Odessa–Brody, oraz terminal w Odessie. Por. M. Kaczmarek, *op.cit.*, s. 112.

³⁰ Strona polska w 1998 r. powierzyła budowę odcinka Brody–Płock prywatnej spółce Międzynarodowe Towarzystwo Naftowe Golden Gate SA, która do tej pory nie podjęła żadnych działań. Zob. M. Kaczmarek, *op.cit.*, s. 112.

do tej pory nie udało się także podjąć decyzji w sprawie budowy odcinka gazociągu Brody–Gdańsk. Projekt ten rozbija się zatem o politykę i narodowe interesy różnych krajów. Ciągłe jest jednak potencjalnie możliwy.

Podsumowanie

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że dywersyfikacja dostaw gazu i ropy przez budowę nowych projektów we współpracy z Rosją, takich jak Nord Stream czy South Stream, nie zwiększa bezpieczeństwa dostaw energii do Unii jako całego ugrupowania. Zyskują na tym najsilniejsi partnerzy, czyli Niemcy i Francja. Przez te projekty Unia jest jednak bardziej uzależniona od dostaw z Rosji, która dominuje w zakresie dostarczania surowców energetycznych: ropy naftowej i gazu ziemnego. Budowa wspomnianych gazociągów pomniejsza też rolę krajów tranzytowych (Ukrainy, Białorusi i Polski) oraz zagraża bezpieczeństwu dostaw do krajów Europy Środkowo-Wschodniej, w stosunku do których Rosja może stosować „szantaż energetyczny”. Dywersyfikacja dostaw energii to nie budowa kilku nowych połączeń od jednego dostawcy, ale przede wszystkim zapewnienie dostaw surowców z różnych regionów. Takie rozwiązanie pozwoliłoby na zabezpieczenie się przed presją polityczną ze strony jednego strategicznego dostawcy, jakim jest Rosja.

Polska ma możliwość dywersyfikacji importu gazu ziemnego i ropy naftowej, jednak aby sprostać temu wyzwaniu, konieczne jest podjęcie decyzji o partycypowaniu w kosztach budowy planowanych gazociągów i ropociągów. Udzielenie wsparcia takim projektom, jak Nabucco, Odessa–Brody–Płock czy budowa terminala LNG, może w ciągu kilku lat doprowadzić do realnej dywersyfikacji dostaw gazu ziemnego i ropy naftowej, zwiększając tym samym bezpieczeństwo energetyczne kraju między innymi poprzez uniezależnienie się od dostaw surowców z Rosji. Ponadto należy uwzględnić możliwość pozyskiwania gazu łupkowego, który może być nie tylko źródłem bezpieczeństwa energetycznego Polski, ale również całej Unii Europejskiej.

Literatura

- Bułgaria dostanie 300 razy więcej niż Polska za koncesje na wydobycie gazu łupkowego*, <http://energia.org.pl/news.php?extend.560>.
- Bułgarzy wprowadzają moratorium na poszukiwanie i wydobycie gazu łupkowego*, <http://ebe.org.pl/aktualnosci/europa/bulgarzy-wprowadzaja-moratorium-na-poszukiwanie-i-wydobycie-gazu-lupkowego.html>.
- Dzięki prawu unijnemu Polska jest w stanie kontrolować, ile gazu Rosjanie faktycznie przesyłają Niemcom*, http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/506843,rurociag_polnocny_polska_jest_w_stanie_kontrolowac_ile_gazu_rosjanie_faktycznie_przesylaja_niemcom.html.
- Gaz łupkowy może być tańszy niż rosyjski*, Energia, <http://energia.org.pl/news.php?extend.557>.
- Gaz ze szczytą ekologii*, „Rzeczpospolita: Plus Minus” z 7–8.05.2011.
- Gazociąg, <http://www.nord-stream.com/pl/gazociag/>.
- Günther Oettinger EU Commissioner for Energy Speech of Commissioner Oettinger at the South Stream Event Speech of Commissioner Oettinger at the South Stream Event Brussels*, 25 May 2011, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/382&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- Kaczmarek K., *Bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2010.
- Łasoń M., *Polska wobec wyzwań bezpieczeństwa energetycznego*, w: *Międzynarodowe bezpieczeństwo energetyczne w XXI wieku*, red. E. Cziomera, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2008.
- Łakoma A., *Gazprom blokuje budowę gazociągu Nabucco*, <http://7dni.wordpress.com/2006/10/17/gazprom-blokuje-budowe-gazociagu-nabucco/>.
- Matkowski A., Sienkiewicz M., *Polski terminal gazu skroplonego (LNG) – geneza i ewolucja projektu*, „Gaz, Woda i Technika Sanitarna”, wrzesień 2011, http://gazoprojekt.pl/p/terminal_lng_geneza_i_ewolucja.pdf.
- Mistschek R., *Nabucco Gas Pipeline The European-Turkish Project of Choice*, Kayseri 2011, www.nabucco-pipeline.com/userfiles/file/presentation_PSA%20signing.pdf.
- Nabucco Legal Framework Finalised – Project Support Agreement Signed by Each Transit Country*, www.nabucco-ipeline.com/portal/page/portal/en/press/NewsText?p_item_id=A5318212A968D230E040A8C00201269B.
- Nie jesteśmy pożytecznymi idiotami Gazpromu*, „Rzeczpospolita: Plus Minus” z 28–29.05.2011.

- Rurociąg Odessa–Brody–Płock powstanie, jeśli będziemy mieć pewność dostaw*, <http://ebe.org.pl/aktualnosci/polska/moskalewicz-rurociag-odessa-brody-plock-powstanie-jesli-bedziemy-miec-pewnosc-dostaw.html>.
- South Stream*, Gazprom, www.gazprom.com/about/production/projects/pipelines/south-stream/.
- Sowuła S., *Jak prowadzić poszukiwania gazu w zgodzie z mieszkańcami*, „Gazeta Wyborcza” z 31.10–1.11.2011.
- Sudowikow M., *Większe bezpieczeństwo dla Rosji czy zwiększenie możliwości jej wpływu na gospodarkę UE? Gazociąg Północny*, „Energia Gigawat” 2007, nr 1.
- Szymczyk J., *Czy dywersyfikacja dostaw gazu ziemnego do Polski przy użyciu LNG przegra z polityką?*, „Rynek Energii” 2006, nr 3.
- The Nabucco Pipeline Project*, www.nabucco-pipeline.com/portal/page/portal/en.
- Unia nie zdoła zakazać szukania gazu łupkowego*, „Rzeczpospolita: Ekonomia & Rynek” z 28–29.05.2011.
- What is South Stream? Europe’s Energy Security*, <http://south-stream.info/index.php?id=2&L=1>.
- Gaz łupkowy – szanse i wyzwania dla Polski i Unii Europejskiej w świetle doświadczeń amerykańskich i rozwoju międzynarodowego rynku gazu*, red. E. Wyciszkievicz, PISM, Warszawa 2011.

POLAND AND THE ENERGY POLICY OF THE EU

Summary

Implemented and planned pipeline projects for gas and oil as well as international agreements are the fundamental elements of security and stability of the supply of fossil energy resources to every country that does not own enough domestic supplies of energy carriers. Therefore Polish relations with other countries being main suppliers of energy and realization of important infrastructure projects are crucial for increasing the level of Polish energy security. We should not forget, however, that on the one hand Polish membership in the EU offers solidarity measures within the energy security area, yet on the other hand many required legal and political adjustments may bring negative and unexpected results in the same area.

Keywords: energy security, Poland, European Union, energy policy